

Heikki Niemeläinen:

YLIOPISTOUUDISTUKSEN VIRHEET PITÄÄ VÄLTÄÄ MAAKUNNISSA

Yliopistolaitos hukkaa noin 150 professorityövuotta vastaavan summan varoja vuodessa pääomahuoltonsa sekavuuteen. Näin ei saa käydä maakunnissa.

Maakuntayhteisöille pitää kehittää pääomahuolto. Tehtävässä voitaisiin käyttää Valtiokonttoria tai kuntien yhteistä varainhankintajärjestelmää. Valtiovarainministeriö saattoi viime toukokuussa vireille lakiesityksen, joka sallisi kuntien yhteisen varainhankintajärjestelmän rahoittaa myös maakuntayhteisöjä.

Maakuntia tulisi kuitenkin ensin selkiyttää ja maakuntayhteisöjen vastuut eriyttää kuntayhteisöjen vastuista. Ongelmallista on, että Juha Sipilän (kesk) hallituksen esitys kieltää kuntayhteisöjä tuottamasta sosiaali- ja terveysalan palveluja. Tämän vuoksi kunnat eivät voi rahoittaa näitä toimintoja.

Selkiyttäminen koskee myös konkurssisuojaaja. Varoittavana esimerkkinä toimii vuoden 2009 yliopistouudistus, joka irrotti yliopistot valtiosta ja teki niistä itsenäisiä laitoksia ja säätiöitä. Samalla yliopistojen kiinteistöjen rahoitushuolto siirtyi Suomen julkisyhteisöjen ulkopuolisille luottolaitoksille.

Kun yksityinen yliopistopalvelujen tuottaja voi mennä konkurssiin, elinkeinonharjoittajien tasa-arvon ajateltiin toteutuvan poistamalla yliopistoilta konkurssisuoja. Yliopistoille osoitetut tiedepoliittiset tehtävät edellyttävät kuitenkin yliopistoilta etäisyyttä konkurssista. Tämän turvaamiseksi siirrettiin kiinteistövarallisuutta yliopistojen kiinteistöyhtiöihin, joihin yliopistojen velkojen ajateltiin muodostuvan.

Menettelyä ei arvioitu rahoitusalan sääntelyn näkökulmasta. Yllätysten seurauksena esimerkiksi Aalto-yliopisto reagoi vuonna 2015 siirtämällä 265 miljoonaa euroa lainoja kiinteistöyhtiöltään Aalto-yliopistosäätiölle saadakseen lainakustannuksiaan alas. Järjestelyn seurauksena konkurssisuojaaja luova omaisuus on yhtiössä ja konkurssimahdollisuutta aiheuttavat velat yliopistoilla.

Tilastokeskus luokittelee nuo velat valtion velkoihin. Finanssivalvonta sen sijaan antaa niille valtion velkoja heikomman riskiarvion. Molemmat viranomaiset tulkitsevat samaa yliopistolakia omista lähtökohdistaan ilmeisen oikein.

Yliopistolaitos hukkaa noin 150 professorityövuotta vastaavan summan varoja vuodessa pääomahuoltonsa sekavuuteen. Sama sekavuus uhkaa periytyä maakuntiin.

Sekavuus muodostui, kun eduskunta valiokuntineen ei käsitellyt yliopistouudistuksen yhteydessä vieraan pääoman ehtoista pääomahuoltoa – ei käsitelty, kun hallitus ei asiaa esitellyt. Perustuslakivaliokunnan olisi pitänyt käsitellä erityisesti yliopistollisen itsehallinnon konkurssimahdollisuus ottaen huomioon yliopistoille annetut perusoikeuksiin liittyvät tiedepoliittiset järjestämisvelvoitteet.

Perustettavien maakuntayhteisöjen pääomahuoltoa koskeva lakiesitys olisi perusteltua saada vireille ja eduskunnan valiokuntien käsittelyyn, jotta välttyttäisiin yliopistouudistuksen käsittelytyhjiön tuomilta ongelmilta.

Kirjoittaja on Kuntien takauskeskuksen toimitusjohtaja. Kirjoitus on julkaistu Helsingin Sanomien Mieli-palstalla 9.8.2017.